

„ФЕНОМЕНЪТ” ГАГАУЗИ: ЗАЩО ИЗГЛЕЖДА НЕОБИЧАЙНО ДА СИ ЕДНОВРЕМЕННО ТЮРКОЕЗИЧЕН И ПРАВОСЛАВЕН?

Миглена Иванова

Институт за фолклор към БАН

Работата разглежда причините за това защо съчетанието на тюркоезичие и православие изглежда необичайно: посочва се, че в миналото религията, а не езикът е бил основен етномаркер за гагаузите и че за тях е било по-важно, че са християни, отколкото че са тюркоезични. Изказва се хипотезата, че вследствие именно на навлизането на модерните етнически теории, идеологии и схващания от времето след Френската революция, които извеждат на преден план езика, а не религията като основен етномаркер и които стават популярни у нас след Възраждането, се засягат „научните” схващания за това кои и какви са гагаузите.

В хода на изложението се доказва следното:

1. При определени, различни за различните групи гагаузи, условия, етнокултурните им характеристики се изменят драматично и в много широки граници през последния век и половина. Необичайната историческа съдба на това население изисква от негова страна постоянни допълнителни усилия за осмисляне на етничното и то се осъществява на основата на осъзната принадлежност към православието (и вътре в него, допълнително, по отношение на езика, на който се изповядва то – на български или на гръцки), към тюркоезичието или към тюркоезичието и към православието взети в тяхната цялост.

Така се стига до следната, парадоксална на пръв поглед ситуация: докъм тридесетте години на нашия век по Северното Черноморие на българските земи е имало множество гърчеещи се гагаузи, докато гагаузите, преселили се докъм средата на миналия век от същите места в Бесарабия, са се смятали за българи. Днес наследниците на гагаузите в България почти изцяло се смятат твърдо за българи, а тези в Бесарабия – за представители на обособена гагаузка нация. Своето място в самоатрибуирането на гагаузите към определен етнос имат и „научните” теории, които функционират като пропаганда или като „утвърждаващи” определена етническа атрибуция.

2. Хората общували или общуващи във всекидневието си с гагаузите, обясняват особената и не винаги стабилна етническа атрибуция и самоатрибуция на гагаузите посредством различни митове за техния произход и същност. Те много често черпят културните си ресурси и от „научните” теории за гагаузите, фолклоризирайки последните.

В заключение се отбелязва, че не толкова сложността на етническата съдба на гагаузите, колкото преливането на научните хипотези в своеобразни митологеми, функциониращи на нивото на всекидневното общуване, превръщат парливите въпроси за етническото атрибуиране и самоатрибуиране на гагаузите в мит за тяхната етно-”феноменалност”.